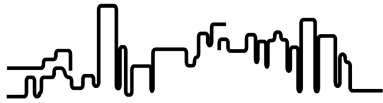


# **Europejskie metropolie i ich regiony**

**Od krajobrazu gospodarczego  
do sieci metropolii**





**EUROREG**

CENTRUM EUROPEJSKICH  
STUDIÓW REGIONALNYCH I LOKALNYCH  
UNIWERSYTET WARSZAWSKI

**Maciej Smętkowski, Grzegorz Gorzelak,  
Marek Kozak, Agnieszka Olechnicka,  
Adam Płoszaj, Katarzyna Wojnar**

# **Europejskie metropolie i ich regiony**

**Od krajobrazu gospodarczego  
do sieci metropolii**



Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR

Projekt okładki: Katarzyna Wojnar

Redakcja i korekta: Karolina Dębska

Publikacja przedstawia wybrane wyniki badań projektu ESPON FOCI (Miasta i aglomeracje miejskie), zrealizowanego w ramach programu ESPON 2013, częściowo finansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

ESPON

Projekt badawczy został sfinansowany w ramach programu ESPON 2013 ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, państw członkowskich UE oraz Islandii, Liechtensteinu, Norwegii oraz Szwajcarii.



EUROPEAN UNION  
Part-financed by the European Regional Development Fund  
INVESTING IN YOUR FUTURE

ISBN 978-83-7383-535-1

Copyright © by ESPON and EUROREG 2012

Informacje o programie ESPON są dostępne na stronie: [www.espon.eu](http://www.espon.eu).

Publikacja dofinansowana ze środków  
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.  
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa  
tel./faks: +48 228265921, +48 228289563, +48 228289391  
e-mail: [info@scholar.com.pl](mailto:info@scholar.com.pl)  
<http://www.scholar.com.pl>

Wydanie pierwsze  
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarzski*)  
Druk i oprawa: Wrocławska Drukarnia Naukowa PAN

## SPIS TREŚCI

|                        |   |
|------------------------|---|
| <b>PRZEDMOWA</b> ..... | 9 |
|------------------------|---|

|                    |    |
|--------------------|----|
| <b>WSTĘP</b> ..... | 11 |
|--------------------|----|

### CZĘŚĆ 1

#### RELACJE MIASTO – REGION – RÓŻNE KONCEPCJE TEORETYCZNE

|   |    |
|---|----|
| <b>ROZDZIAŁ 1. RELACJE MIASTO – REGION<br/>W ŚWIELE WYBRANYCH UJĘĆ TEORETYCZNYCH.</b> . . . . | 19 |
|---|----|

#### **ROZDZIAŁ 2. TYPY RELACJI MIĘDZY MIASTEM**

|  |    |
|--|----|
| <b>I REGIONEM</b> .....  | 27 |
| 2.1. Związki typu przedsiębiorstwo – przedsiębiorstwo .....          | 30 |
| 2.2. Związki typu przedsiębiorstwo – gospodarstwo domowe .....       | 32 |
| 2.3. Związki typu gospodarstwo domowe – gospodarstwo<br>domowe. .... | 33 |
| 2.4. Związki typu sektor publiczny – przedsiębiorstwo. ....          | 34 |
| 2.5. Związki typu sektor publiczny – gospodarstwa domowe. ....       | 34 |
| 2.6. Związki typu sektor publiczny – sektor publiczny .....          | 35 |

|  |    |
|--|----|
| <b>ROZDZIAŁ 3. DEFINICJA OTOCZENIA REGIONALNEGO<br/>MIASTA</b> ..... | 36 |
|--|----|

### CZĘŚĆ 2

#### MAKROREGIONY METROPOLITALNE W EUROPIE – SPÓJNOŚĆ WEWNĄTRZREGIONALNA?

#### **ROZDZIAŁ 1. METROPOLIE W PRZESTRZENI**

|  |    |
|--|----|
| <b>EUROPEJSKIEJ</b> .....                                    | 43 |
| 1.1. Cechy i klasyfikacje metropolii .....                   | 43 |
| 1.2. Obszary miejskie w Europie. ....                        | 46 |
| 1.3. Powiązania europejskich obszarów metropolitalnych ..... | 55 |
| Podsumowanie .....   | 63 |

|  |     |
|--|-----|
| <b>ROZDZIAŁ 2. DELIMITACJA MAKROREGIONÓW METROPOLITALNYCH</b> .....                                    | 65  |
| Podsumowanie .....   | 70  |
| <b>ROZDZIAŁ 3. PROCESY KONWERCENCJI W MAKROREGIONACH METROPOLITALNYCH</b> .....                        | 71  |
| 3.1. Dynamika obszarów rdzeniowych makroregionów na tle innych funkcjonalnych obszarów miejskich ..... | 71  |
| 3.2. Skala wewnątrzregionalnych różnicowań poziomu rozwoju .....                                       | 74  |
| 3.3. Procesy konwergencji wewnątrzregionalnej .....  | 82  |
| Podsumowanie .....   | 87  |
| <b>ROZDZIAŁ 4. ZRÓŻNICOWANIE I TYPOLOGIA MAKROREGIONÓW METROPOLITALNYCH</b> .....                      | 89  |
| 4.1. Zróżnicowanie makroregionów metropolitalnych .....  | 89  |
| 4.2. Typologia makroregionów metropolitalnych .....  | 109 |
| Podsumowanie .....   | 123 |
| <b>ROZDZIAŁ 5. DETERMINANTY MAKROREGIONALNEJ KONWERCENCJI POZIOMU ROZWOJU GOSPODARCZEGO</b> .....      | 144 |
| 5.1. Różnice w poziomie rozwoju między metropolią i regionem .....                                     | 145 |
| 5.2. Zmiana różnicy poziomu rozwoju między metropolią i regionem .....                                 | 152 |
| Podsumowanie .....   | 159 |

### CZĘŚĆ 3.

## MAKROREGIONY METROPOLITALNE W EUROPIE – STUDIA PRZYPADKU

|   |     |
|---|-----|
| <b>ROZDZIAŁ 1. RELACJE METROPOLIA – REGION: BARCELONA – KATALONIA</b> ..... | 169 |
| 1.1. Region metropolitalny i jego części składowe .....                     | 173 |
| 1.2. Powiązania między metropolią i regionem .....                          | 182 |
| 1.3. Czynniki kształtujące powiązania między metropolią i regionem .....    | 185 |
| 1.4. Wzajemna zależność metropolii i regionu .....                          | 186 |
| 1.5. Działania władz publicznych w układzie metropolia – region .....       | 187 |

|  |     |
|--|-----|
| 1.6. Funkcjonowanie obszaru metropolitalnego ..... | 189 |
| 1.7. Perspektywy rozwojowe .....                   | 191 |

## **ROZDZIAŁ 2. STUDIUM PRZYPADKU GLASGOW**

|   |            |
|---|------------|
| <b>I ZACHODNIEJ SZKOCJI .....</b>   | <b>193</b> |
| 2.1. Region metropolitalny i jego części składowe .....                     | 194        |
| 2.2. Powiązania między metropolią i regionem .....                          | 199        |
| 2.3. Czynniki kształtujące powiązania między metropolią<br>i regionem ..... | 203        |
| 2.4. Współzależność metropolii i regionu .....                              | 205        |
| 2.5. Działania władz publicznych w układzie<br>metropolia – region .....    | 206        |
| 2.6. Funkcjonowanie obszaru metropolitalnego .....                          | 207        |
| 2.7. Perspektywy rozwojowe .....  | 209        |

## **ROZDZIAŁ 3. RELACJE MIASTO – REGION: SZTOKHOLM – REGION MÄLAR. STUDIUM PRZYPADKU .....**

|   |            |
|---|------------|
| <b>210</b>  | <b>211</b> |
| 3.1. Region metropolitalny i jego części składowe .....                     | 211        |
| 3.2. Powiązania między metropolią i regionem .....                          | 216        |
| 3.3. Czynniki kształtujące powiązania między metropolią<br>i regionem ..... | 222        |
| 3.4. Współzależność metropolii i regionu .....                              | 224        |
| 3.5. Działania władz politycznych w relacjach<br>metropolia – region .....  | 225        |
| 3.6. Funkcjonowanie obszaru metropolitalnego .....                          | 226        |
| 3.7. Perspektywy rozwojowe .....  | 227        |

## **ROZDZIAŁ 4. STUDIUM PRZYPADKU TULUZY**

|   |            |
|---|------------|
| <b>I REGIONU MIDI-PYRÉNÉES .....</b>  | <b>229</b> |
| 4.1. Region metropolitalny i jego części składowe .....                     | 230        |
| 4.2. Powiązania między metropolią i regionem .....                          | 235        |
| 4.3. Czynniki kształtujące powiązania między metropolią<br>i regionem ..... | 239        |
| 4.4. Współzależność metropolii i regionu .....                              | 243        |
| 4.5. Działania władz publicznych w układzie metropolia – region ..          | 244        |
| 4.6. Funkcjonowanie obszaru metropolitalnego .....                          | 245        |
| 4.7. Perspektywy rozwojowe .....  | 248        |

## **ROZDZIAŁ 5. STUDIUM PRZYPADKU WARSZAWY**

|   |            |
|---|------------|
| <b>I WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO .....</b>                | <b>249</b> |
| 5.1. Region metropolitalny i jego części składowe ..... | 250        |
| 5.2. Powiązania między metropolią i regionem .....      | 254        |

|  |     |
|--|-----|
| 5.3. Czynniki kształtujące powiązania między metropolią i regionem . . . . . | 257 |
| 5.4. Współzależność metropolii i regionu . . . . .                           | 260 |
| 5.5. Działania władz publicznych w układzie metropolia – region . .          | 262 |
| 5.6. Funkcjonowanie obszaru metropolitalnego . . . . .                       | 264 |
| 5.7. Perspektywy rozwojowe . . . . .   | 265 |

## **ROZDZIAŁ 6. STUDIA PRZYPADKU – PORÓWNANIE**

|   |     |
|---|-----|
| <b>I PRÓBA SYNTEZY</b> . . . . .                                    | 267 |
| 6.1. Najważniejsze relacje między metropolią i regionem . . . . .   | 272 |
| 6.2. Determinanty powiązań i procesy polaryzacji – dyfuzji. . . . . | 281 |
| 6.3. Interwencja publiczna w układzie metropolia – region . . . . . | 287 |
| 6.4. Funkcjonowanie obszarów metropolitalnych. . . . .              | 293 |
| 6.5. Perspektywy rozwojowe. . . . .                                 | 300 |
| <b>WNIOSKI</b> . . . . .  | 301 |

## **ANEKSY**

|   |     |
|---|-----|
| Aneks 1. Dobór i delimitacja makroregionów metropolitalnych na potrzeby badań. . . . .            | 309 |
| Aneks 2. Charakterystyka makroregionów metropolitalnych . . . . .                                 | 312 |
| Aneks 3. Dostępność wybranych danych na poziomie NUTS3 . . . . .                                  | 322 |
| Aneks 4. Główne składowe zróżnicowania obszarów metropolitalnych (po rotacji Varimax) . . . . .   | 323 |
| Aneks 5. Główne składowe zróżnicowania otoczenia regionalnego (po rotacji Varimax) . . . . .      | 324 |
| Aneks 6. Analiza korespondencji obszarów metropolitalnych i otoczenia regionalnego. . . . .       | 325 |
| Aneks 7. Typologia makroregionów metropolitalnych – dobór studium przypadku . . . . .             | 326 |
| Aneks 8. Struktura wywiadu pogłębionego . . . . .   | 328 |
| Aneks 9. Ankieta samorządów lokalnych – przykład Warszawy . . .                                   | 330 |
| Aneks 10. Ankieta przedsiębiorstw . . . . .   | 334 |
| Aneks 11. Sieć osadnicza i zmiana liczby ludności w badanych regionach metropolitalnych . . . . . | 339 |
| <b>LITERATURA</b> . . . . .   | 349 |